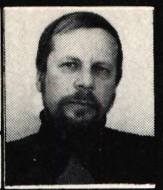

Social utblick

Willy Karlsson

Missbruket och tvångsvården

En läkare i Göteborg har krävt fylleristrafvet åter. Han har därmed presenterat ett av de mera omdömeslösa förslagen i den allt mer enkelspåriga och onyanserade nykterhetspolitiska debatten. I förbifarten beskriver han dagens socialarbetare som ointresserade av och okunniga om alkoholfrågor. Tala om att kasta sten i glashus.

Göteborgsläkaren lär väl inte ha så många åsiktsfränder när det gäller fylleriböternas nykterhetsfrämjande effekt. Däremot är det allt fler som försöker få svenska folket att tro att tvångsvård är lösningen på alkoholproblemet.

Enligt en undersökning som kommunstyrelsen i Stockholm låtit göra förbrukar de alkoholkonsumerande stockholmarna över 15 år 22 cl ren alkohol i veckan vilket motsvarar 55 cl starksprit. Men konsumtionen är naturligtvis inte jämt fördelad. Det finns 24 000 män som i genomsnitt per vecka har en alkoholkonsumtion som motsvarar fem helflaskor starksprit. Den beräkningsmetod med vars hjälp utredningen kommit fram till dessa siffror förefaller vara något vanskelig men siffrorna är så höga att de även efter en kraftig reducering ter sig mer än skrämmande.

En konsumtion i storleksordningen fem helflaskor per vecka leder obönhörligen till sjukdom och för tidig död. Den nuvarande nykterhetsvårdslagens generalindikation är sannolikt tillämplig i samtliga dessa fall och det är nog också möjligt att hitta en passande specialindikation. Ingen lär kunna dricka fem helflaskor starksprit i veckan under längre tid utan att det uppstår svåra sociala skador.

Uppfattningen om effekten av tvångsvård vid alkoholmissbruk kan variera men var och en måste inse att redan omfattningen av vårdbehovet gör det

omöjligt att lösa problemet den vägen. För närvarande har vi ca 1 500 platser på allmänna vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Skall vi tvångsvårda bort alkoholproblemet räcker inte dessa vårdplatser ens för Stockholms behov.

Den aktuella nykterhetsvårdsdebatten handlar nästan enbart om restriktioner och tvångsåtgärder. Det finns säkert många förklaringar till det. När problemen i samhället hopar sig ropar många gärna på förbud och på lag och ordning. Det vore ju också bekvämt om lösningarna vore så enkla. Ansvaret läggs helt och hållet på missbrukarna och vi andra går fria. Vi behöver inte göra ingrepp som inkräktar på vår egen bekvämlighet. Vi slipper se problemen omkring oss i form av utslagna, berusade människor.

Men ett bibehållande eller ökat tvång inom socialtjänsten kommer inte att minska missbruket. Skall vi komma alkoholmissbruket in på livet måste vi arbeta med åtgärder av ett helt annat slag och med en helt annan bredd. Det gäller att komma åt alkoholmissbruket på ett så tidigt stadium som möjligt. Ofta är det så att begynnande alkoholmissbruk först upptäcks på arbetsplatsen men i de flesta fall är det inopportunt att tala om så "privata" ting. Det gäller därför att skapa en sådan miljö på våra arbetsplatser att det blir möjligt att visa omsorg och omtanke. Det gäller också att utforma en vård som ställer krav utan att kränka den enskildes integritet. Det är inga lätta uppgifter – det vet alla som ägnat sig åt vårdfrågor. Men den svåraste frågan är ändå hur vi skall kunna skapa livsmöjligheter för människor som inte "behövs" längre vare sig inom produktionen eller i samhällslivet i övrigt. Vi kan aldrig skapa motivation för behandling om det efter behandlingen inte finns något annat än passivitet eller möjligen till utbildning maskerad sysselsättningsterapi som väntar.

Det går inte att vårda bort några problem i samhället och alkoholproblemet är inget undantag. Men vården behövs så länge problemet finns. Vi måste därför skapa förtroende för samhällets och vårdapparatens möjligheter att ge en adekvat vård. Med tvångsvård kan vi vare sig minska missbruket eller skapa förtroende för vårdssystemet.